

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران

نشریه علمی - ترویجی

سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران

دوره هفتم، شماره دوم، پیاپی ۲۴، تابستان ۱۳۹۶

شاپا: ۵۹۵۵ - ۲۳۲۲

شماره مجوز انتشار: ۹۱/۳۴۶۹۷

صاحب امتیاز

سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران

مدیر مسئول: دکتر احمد صادقی

سرمدیو: دکتر مهدی زارع

مدیر اجرایی و دبیر تحریریه: سید محمد ارفعی

ویراستار علمی: فاطمه جهادی

ویراستار ادبی: پیام صدریه

ویراستار انگلیسی: سیدوحید دشتیان مقدم

مدیر امور فنی: فاطمه فیضی کوشکی

صفحه آرایی: ابوالفضل آمرزش

طراح جلد: سعید تجدد

چاپ و صحافی: نشر شهر

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، انتهای غربی بزرگراه جلال آل

احمد، نرسیده به بزرگراه آیت الله اشرفی اصفهانی،

نبش نهم شمالی، سازمان پیشگیری و مدیریت

بحران شهر تهران، دفتر فصلنامه

تلفن: ۴۴۲۴۴۰۴۰ فکس: ۴۴۲۲۲۰۰۹

سامانه: www.dpmk.ir

ایمیل: info@dpmk.ir, rsc.tdmno@gmail.com

سخن مدیر مسئول

یکی از موضوعاتی که بیشتر کشورهای دنیا، از جمله کشور ما با آن مواجهند موضوع حوادث طبیعی است. با توجه به ماهیت غیرمترقبه بودن بیشتر حوادث طبیعی و لزوم اتخاذ سریع و صحیح تصمیمها و اجرای عملیات، دانشی را تحت عنوان مدیریت بحران به وجود آورده است. این دانش شامل مجموعه فعالیت‌هایی می‌شود که قبل، حین و بعد از وقوع بحران کاهش اثرات این حوادث و کاهش آسیب‌پذیری را در پی داشته باشد. این امر خطیر تحقق نمی‌یابد مگر با همکاری جامعه علمی و پژوهشی کشور، همکاری مدیران، سازمانها و موسسات مرتبط با امر مدیریت بحران و افراد جامعه.

با توجه به موارد مطرح شده، سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، بر اساس اسناد بالا دستی عهده‌دار مأموریت‌های تحقیقاتی است که انتشار فصلنامه علمی - ترویجی دانش پیشگیری و مدیریت بحران می‌تواند در تحقق برخی از بندهای آن موثر باشد.

این نشریه در حوزه مطالعات مدیریت بحران به ویژه با رویکردهای پیشگیرانه، آشنایی با راهکارهای علمی و عملی، شناخت و آگاهی از تجربیات داخلی و دیگر کشورها فعالیت می‌کند. فصلنامه‌ای که پیش روی شما قرار دارد با هدف کمک به بومی‌سازی دانش پیشگیری و مدیریت بحران و توسعه دانش در این عرصه و کمک به شناخت مدیران و کارشناسان حوزه مدیریت بحران با همکاری متخصصین و پژوهشگرانی از سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، دانشگاه تهران (دانشکده فنی)، دانشگاه شهید بهشتی، دانشگاه علم و صنعت ایران، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشگاه علوم انتظامی، پژوهشکده سوانح طبیعی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی در این حوزه انتشار می‌یابد. فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران از مقالات پژوهشی، ترویجی و مروری، تمامی اساتید، پژوهشگران و مدیران اجرایی استقبال نموده و بی‌تردید رجاء واثق دارد که با کمک موثر علاقمندان در این حوزه، زمینه تولید و توسعه دانش مدیریت بحران فراهم آید.

ضمناً از کلیه دست‌اندرکاران چاپ و نشر فصلنامه بخصوص همکارانمان در مدیریت پژوهش سازمان تشکر و قدردانی می‌نمایم.

اعضای هیئت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا)

دکتر عباسعلی تسنیمی (استاد دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر علی اکبر جلالی (استاد دانشگاه علم و صنعت ایران)، دکتر نعمت حسینی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی، پردیس فنی و مهندسی شهید عباسپور)، دکتر مهدی زارع (استاد پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله)، دکتر علیرضا فلاحي (استاد و مدیر گروه پژوهشی بازسازی پس از سانحه دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر محمدرضا قائم مقامیان (استاد پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله)، دکتر علی اکبر قهرمانی (استادیار دانشگاه و مدرس دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی)، دکتر غلامرضا کاظمیان شیروان (استادیار دانشگاه علامه طباطبائی)، دکتر محسن کلانتری (دانشیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه زنجان)، دکتر علی مرادی (استادیار دانشگاه تهران)، دکتر فرزاد یمنی فرد (استادیار پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله).

داوران این شماره (به ترتیب حروف الفبا)

جناب آقای پرفسور علیرضا فلاحي (استاد و عضو هیئت علمی دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی)، جناب آقای دکتر کامبد امینی حسینی (دانشیار و رئیس پژوهشکده مدیریت خطرپذیری و بحران پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله)، سرکار خانم دکتر الهام پورمهابادیان (عضو هیئت علمی دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد)، سرکار خانم دکتر یاسمین استوار ایزدخواه (دانشیار پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله)، سرکار خانم دکتر مهری اکبری (استادیار دانشکده علوم جغرافیایی دانشگاه خوارزمی)، دکتر نعمت حسینی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی، پردیس فنی و مهندسی شهید عباسپور)، جناب آقای دکتر عباس استادتقی زاده (مشاور سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران)، پرفسور مهدی زارع (استاد پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله)، جناب آقای مهندس علیرضا سعیدی (مری و کارشناس ارشد برنامه ریزی منطقه ای و شهرسازی)، سرکار خانم مهندس فاطمه صالح (معاون پیشگیری و کاهش خطرپذیری سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران)، جناب آقای دکتر مهرباب شریفی سده (سرپرست دفتر امور آموزش تخصصی و ضمن خدمت معاونت آموزش، پژوهش و فناوری جمعیت هلال احمر ایران)، جناب آقای دکتر محمدرضا فرزادبختاش (پژوهشگر و مشاور رئیس سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران).

فهرست مقالات

- راهنمای نویسندگان ۹۹
- تمهیدات کاهش آسیب پذیری فضاهای دانشگاهی در برابر زلزله و آتش سوزی:
- پیشنهادهایی برای دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی ۱۰۵
- غزاله شادی فر و مهسا واعظی
- چالش های ساختاری مدیریت بحران در شرکت آب و فاضلاب مشهد ۱۱۷
- محمد مهدی زاده، بهرام حدادسرای، ثمانه توکلی و فریبا قنبری
- عوامل انسجام حلقه های زنجیره تأمین بشردوستانه در بحران های طبیعی ۱۲۹
- عماد صالحی طادی و ناصر خانی
- پهنه بندی خطر سیل با استفاده از تحلیل چندمعیاره و GIS (مطالعه موردی: شهرستان ایذه) ۱۴۰
- حسین حاتمی نژاد، نسرین آتش افروز و محمود آروین
- بررسی میزان آمادگی برای رویارویی با زمین لرزه در مدارس متوسطه دخترانه
- استان ایلام (دهلران و مومروری) سال تحصیلی ۹۵-۹۴ ۱۵۴
- معصومه اسماعیلی و سکینه شاهی
- تحلیل توسعه پایدار شهری در کلان شهر تهران از دیدگاه مخاطرات ژئومورفولوژیک
- (مطالعه موردی: منطقه یک شهرداری) ۱۶۴
- سیاوش شایان و حمید عمونیا
- ارزیابی بازسازی مسکن روستای بره سر پس از زلزله سال ۱۳۶۹ رودبار ۱۸۱
- فرشته اصلانی، سمیرا حسین زاده و فاطمه سادات موسویان

جهت دسترسی به تصاویر رنگی و جداول باکیفیت، میتوانید فایل اصلی مقالات را به صورت رایگان از سامانه نشریه به آدرس www.dpmk.ir دانلود فرمایید.

اشاره: فصلنامه علمی - ترویجی «دانش پیشگیری و مدیریت بحران» هر سال در ۸ شماره چاپ می شود. ترتیب صفحات ادامه دار است؛ یعنی شماره صفحات از شماره ۱ شروع و در شماره های بعدی ادامه می یابد. از همین رو شماره اولین صفحه از فصلنامه دوم ادامه شماره آخرین صفحه فصلنامه اول است و شماره صفحات نشریه سوم ادامه نشریه دوم و... می باشد.

فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران نشریه علمی- ترویجی سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران است. نشریه از مقالات علمی، تخصصی، ترویجی و پژوهشی اساتید، خبرگان، مدیران اجرایی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی و متخصصان در حوزه های چهارگانه مدیریت بحران (پیش بینی و پیشگیری، آمادگی، مقابله، بازسازی و بازتوانی) استقبال می کند.

فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران در سایت های www.magiran.ir و سیویلیکا (www.civilica.com) نمایه می گردد.

شیوه‌نامه نگارش مقالات علمی - ترویجی برای فصلنامه «دانش پیشگیری و مدیریت بحران»

فصلنامه «دانش پیشگیری و مدیریت بحران» نشریه علمی - ترویجی سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران است، و مقالاتی را که در زمینه مدیریت بحران و بر اساس چهار محور کلی پیشگیری و کاهش خطرپذیری، آمادگی، مقابله، و بازسازی و بازتوانی به رشته تحریر درآمده باشد، منتشر می‌کند. هدف از انتشار فصلنامه، تولید، ترویج و ارتقای سطح دانش نظری و تجربی در حوزه مدیریت بحران، بسط همکاری و تعامل علمی بین کنشگران حوزه مدیریت بحران به منظور تبادل آموخته‌ها و تجربیات، تقویت فضای گفتگو و نقد اندیشه در سطح ملی و بین‌المللی، کمک به ارتقای فرهنگ عمومی جامعه از طریق طرح موضوعات کاربردی و نظری مدیریت بحران با تأکید بر شهر تهران، و از همه مهم‌تر ایجاد بستر مناسب برای توصیف، تبیین و ارائه راه‌حل برای رفع مشکلات و مسائل مبتلابه شهر تهران در حوزه مدیریت بحران و ارائه راهکارهای مناسب و کاربردی است.

مقالات ارائه شده برای انتشار در فصلنامه «دانش پیشگیری و مدیریت بحران» باید دارای ویژگی‌های زیر باشند:

۱. مقاله‌ای ارسال شده به فصلنامه، نباید قبلاً در نشریه دیگری به چاپ رسیده و یا در نوبت چاپ باشد. همچنین مقاله‌ای ارسال نباید در همایش‌های داخلی و خارجی ارائه شده باشد یا در کتاب مجموعه مقالات مربوط به همایش‌ها منتشر شده باشد.
۲. مقاله‌ای ارسال در قالب نرم‌افزار Word و قلم آن با نازنین ۱۲ حروفچینی شده باشد.
۳. مسئولیت حقوقی مقاله از جنبه صحت مطالب ارائه شده به عهده نویسنده مسئول است و نشریه، مسئولیتی در این خصوص ندارد.
۴. سیاست فصلنامه، درج مقالات با رویکرد علمی - پژوهشی یا علمی - ترویجی است. لذا مقالاتی در چرخه داوری قرار می‌گیرند که ساختار مقالات علمی را داشته باشند.
۵. پذیرش اولیه مقاله، براساس رعایت راهنمای تدوین مقاله است و پذیرش نهایی و درج آن در فصلنامه، منوط به تأیید هیات تحریریه و داوران است. نتیجه داوری به صورت کتبی و از طریق پست الکترونیک به اطلاع نویسنده مقاله خواهد رسید. لذا لازم است نویسنده مقاله آدرس پست الکترونیک خود را همراه با مقاله در اختیار دفتر فصلنامه قرار دهد.
۶. مقالات می‌توانند مبتنی بر پروژه‌ها، پژوهش‌های انجام شده یا مطالعات علمی ترویجی و تخصصی در زمینه مدیریت بحران باشند.
۷. فصلنامه «دانش مدیریت بحران» در ویرایش مقالات آزاد است.
۸. مقالات ارسال شده باید کلیه بخش‌های یک مقاله علمی - پژوهشی را دارا باشد. بخش‌های اساسی یک مقاله علمی - پژوهشی به ترتیب عبارتند از: عنوان، اسامی نویسنده (نویسندگان)، چکیده، مقدمه، پیشینه تحقیق، روش تحقیق، نتایج، بحث و نتیجه‌گیری و منابع. در ذیل به توضیح مختصر هریک از آنها پرداخته شده است.

عنوان:

عنوان مقاله باید متناسب با موضوع، اهداف و نتایج پژوهش باشد و بتواند موضوع پژوهش را به طور خلاصه برای خواننده ارائه کند، دارای کلمات یا عبارات اضافه نباشد و حتی المقدور از یک سطر بیشتر نباشد و تا حد امکان جامع و مانع باشد. در عنوان مقاله از کلمات انگلیسی استفاده نشود. اسامی نویسنده (نویسندگان) زیر عنوان مقاله درج شود. عنوان دانشگاهی و رتبه علمی نویسنده به صورت زیرنویس نوشته شود.

چکیده:

عصاره مقاله است که با خواندن آن اطلاعات اساسی در خصوص پژوهش، پروژه یا مطالعات انجام شده به خواننده منتقل می‌شود. معمولاً بین ۱۵۰ تا ۴۰۰ کلمه است (از نیم تا یک صفحه). در چکیده ابتدا موضوع یا هدف پژوهش یا پروژه در دو سطر توضیح داده می‌شود. آنگاه روش که شامل جامعه آماری، نمونه، روش اجرا، زمان و مکان اجرا و ابزار جمع‌آوری داده هاست مجموعاً در حداکثر سه تا چهار سطر توضیح داده می‌شود و سپس شرح تحلیل یا نتایج کلی پژوهش در دو تا سه سطر انجام می‌گیرد. در پایان چکیده کلیدواژه‌ها (حداکثر در ۶ کلمه) ذکر می‌شود.

مقدمه:

نکات اصلی و کلیدی که باید در مقدمه یک مقاله علمی مورد توجه قرار بگیرد عبارتند از موضوع یا مساله پژوهش، پیشینه پژوهش و هدف از انجام پژوهش که باید به صورت ساده و روشن ارائه شوند. نویسنده باید در مقدمه به موارد ذیل به صورت شفاف بپردازد:

۱. هدف از انجام پژوهش یا پروژه؛
۲. تعریف دقیق اصطلاحات و مفاهیم بکار رفته در پژوهش یا پروژه؛
۳. پیشینه پژوهش یا پروژه (شامل مبانی نظری و تحقیقات انجام شده قبلی در زمینه پژوهش یا پروژه) که لازم است نقاط قوت یا احیاناً ضعف آنها تحلیل شود و چگونگی ارتباط آنها با تحقیق یا مقاله حاضر مشخص گردد؛
۴. سوالات یا فرضیاتی که تحقیق در پی پاسخ‌گویی به آنها است.

روش:

این قسمت از یک مقاله علمی شامل توضیح در مورد نوع تحقیق (هم از جهت هدف در نظر گرفته شده برای پژوهش و هم از نظر روش انجام پژوهش یا پروژه)، جامعه و نمونه و روش نمونه‌گیری، ابزار تحقیق و روشن نمودن میزان روایی و پایایی ابزار و توضیح در خصوص چگونگی مراحل انجام پژوهش یا پروژه است.

یافته‌ها:

در این بخش نویسنده باید موارد ذیل را به صورت دقیق و خلاصه تبیین کند:

۱. یافته‌های حاصل از پژوهش یا پروژه؛
۲. بیان یافته‌ها به شیوه‌ای دقیق و روشن؛
۳. تحلیل این نکته که آیا نتایج بدست آمده پاسخگوی سوالات یا فرضیات تحقیق (در صورت وجود فرضیات) هست یا خیر؛
۴. مشخص نمودن یافته‌های مهم حاصل از این پژوهش یا پروژه.

بحث و نتیجه‌گیری:

در تدوین این بخش از مقاله باید به طور کلی به مباحث زیر به صورت خلاصه پرداخته شود.

۱. ذکر اهداف انجام پژوهش یا پروژه؛
۲. تبیین میزان ارتباط یافته‌های حاصل از پژوهش یا پروژه با اهداف در نظر گرفته شده از انجام آن؛

۳. تعمیم‌پذیری یافته‌ها؛
۴. مقایسه یافته‌های پژوهش یا پروژه با پژوهش‌های قبلی و ذکر دلایل احتمالی برای توافق یا عدم توافق بین نتایج؛
۵. محدودیت‌های پژوهش یا پروژه؛
۶. پیشنهاد برای پژوهش‌ها یا پروژه‌های آینده در این خصوص؛
۷. نتیجه‌نهایی به دست آمده از انجام پژوهش یا پروژه.

نحوه استناد و تنظیم منابع

شیوه استناد دادن و منبع‌نویسی باید به روش APA (ویرایش ششم)^۱ باشد. برای اطلاع بیشتر، از نشریه درخواست خلاصه شیوه‌نامه APA شود. یا به منابع زیر (به طور خلاصه،^۲ کمی مبسوط^۳ انگلیسی و برای توضیحات تکمیلی به فارسی^۴) برای مراجعه شود.

□ نقل قول و استناد داخل متن:

◀ نقل لفظ یا نقل مستقیم:

در صورتی که نقل قول بیش از ۴۰ کلمه باشد:

دکتر الوانی یکی از اساتید به نام مدیریت بیان می‌دارد (الوانی، ۱۳۸۷):
مدیریت به عنوان یکی از فعالیت‌های اجتماعی بشر سابقه‌ای بس دیرینه دارد، اما آنچه به عنوان تاریخچه و سیر تحولات نظریه‌های سازمان و مدیریت بیان می‌داریم، مربوط به زمانی است که نظریه‌های مدیریت و سازمان پا به عرصه وجود نهادند و مدیریت به صورت رشته‌ای علمی در میان سایر رشته‌های علوم مطرح شد. بنابراین ذکر این مطلب که مدیریت در سال‌های پایانی قرن نوزدهم میلادی شکل گرفت، به معنای عدم وجود آن در اعصار پیشین نیست؛... (ص ۱۵).

در این شکل به متن نقل قول شده تورفتگی داده می‌شود و ترجیحاً اندازه قلم آن ریزتر از قلم متن باشد به طوری که در متن مقاله متمایز باشد. در این نوع نقل قول گیومه‌ها برداشته می‌شود.
اگر متن کمتر از ۴۰ کلمه باشد، متن نقل قول شده داخل گیومه قرار می‌گیرد:

الوانی (۱۳۸۷) پیرامون اهمیت ارتباطات بیان می‌دارد: «وجود ارتباطات مؤثر و صحیح در سازمان، همواره یکی از اجزای مهم در توفیق مدیریت به‌شمار آمده‌است. به تجربه ثابت شده‌است که اگر ارتباطاتی صحیح در سازمان برقرار نباشد، گردش امور مختل و کارها آشفته می‌شود.» (ص ۱۷۳)

◀ نقل فکر یا نقل غیرمستقیم (برداشت) (prece/paraphrase):

در متن اولی:

دکتر الوانی یکی از اساتید به نام مدیریت بیان می‌دارد (الوانی، ۱۳۸۷) که مدیریت یکی از قدیمی‌ترین فعالیت‌های اجتماعی بشر است. اما تاریخ تحول نظریه‌های سازمان و مدیریت بر می‌گردد به زمانی که این نظریه‌ها مطرح شدند و مدیریت به عنوان رشته‌ای از رشته‌های علمی درآمد. لذا اگر می‌گوییم که علم مدیریت در اواخر قرن نوزدهم شکل می‌گیرد به این معنا نیست که مدیریت قبل از این تاریخ وجود نداشته است (ص ۱۵).

■ **استناد داخل متن به شیوه APA:** ارجاعات در متن مقاله باید به شیوه داخل پرانتز (مؤلف-تاریخی) باشد. در جدول ۱ به اختصار حالت‌های مختلف استناد داخل متن آمده است.

1 American Psychological Association. (2010). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, D.C.: merican Psychological Association

2 Dalhousie University Libraries. (August 2009). *APA style (6th) quick guide*. Halifax, Canada: Dalhousie University Libraries. Retrieved from http://www.library.dal.ca/Files/How_do_it/pdf/apa_style6.pdf or

3 http://www.wvnorton.com/college/english/write/writesite/APA_Guidelines.pdf

۴. حری، عباس؛ شاهدقایی، اعظم (۱۳۸۸). *شیوه‌های استناد در نگارش‌های علمی: رهنمودهای بین‌المللی* (ویرایش دوم). تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات. [شیوه‌نامه انجمن روان‌شناسی آمریکا (APA)، ص ۱۴۱-۲۰۷]

جدول ۱. سبک‌های استنادهای ساده*

نوع استناد	اولین استناد در متن	استناد بعدی در متن	اولین استناد در متن به شکل داخل پرانتز	استناد بعدی در متن به شکل داخل پرانتز
یک اثر با یک نویسنده	Walker (2007)	Walker (2007)	(Walker, 2007)	(Walker, 2007)
	الوانی (۱۳۸۵)	الوانی (۱۳۸۵)	(الوانی، ۱۳۸۵)	(الوانی، ۱۳۸۵)
یک اثر با دو نویسنده	Walker and Allen (2004)	Walker and Allen (2004)	(Walker & Allen, 2004)	(Walker & Allen, 2004)
	اعرابی و چاوشی (۱۳۸۸)	اعرابی و چاوشی (۱۳۸۸)	(اعرابی و چاوشی، ۱۳۸۸)	(اعرابی و چاوشی، ۱۳۸۸)
یک اثر با سه نویسنده	Bradley, Ramirez and Soo (1999)	Bradley et al. (1999)	(Bradley et al., 1999)	(Bradley, Ramirez, & Soo, 1999)
	زاهدی، الوانی و فقیهی (۱۳۷۹)	زاهدی و همکاران (۱۳۷۹)	(زاهدی و همکاران، ۱۳۷۹)	(زاهدی، الوانی و فقیهی، ۱۳۷۹)
یک اثر با چهار نویسنده	Bradley, Ramirez, Soo, and Walsh (2008)	Bradley et al. (2008)	(Bradley et al., 2008)	(Bradley, Ramirez, Soo, & Walsh, 2008)
	مجیدی، فتح‌اللهی، استرکی، و کاملی (۱۳۸۴)	مجیدی و همکاران (۱۳۸۴)	(مجیدی و همکاران، ۱۳۸۴)	(مجیدی، فتح‌اللهی، استرکی، و کاملی، ۱۳۸۴)
یک اثر با پنج نویسنده	Walker, Allen, Bradley, Ramirez, and Soo (2008)	Walker et al. (2008)	(Walker et al., 2008)	(Walker, Allen, Bradley, Ramirez, & Soo, 2008)
	رضائی‌راد، استرکی، ناظمی، کاملی و شریعت‌جعفری (۱۳۸۳)	رضائی‌راد و همکاران (۱۳۸۳)	(رضائی‌راد و همکاران، ۱۳۸۳)	(رضائی‌راد، استرکی، ناظمی، کاملی و شریعت‌جعفری، ۱۳۸۳)
یک اثر با شش نویسنده یا بیشتر	Wasserstein et al. (2005)	Wasserstein et al. (2005)	(Wasserstein et al., 2005)	(Wasserstein et al., 2005)
	عامریون و همکاران (۱۳۸۸)	عامریون و همکاران (۱۳۸۸)	(عامریون و همکاران، ۱۳۸۸)	(عامریون و همکاران، ۱۳۸۸)
گروه به عنوان نویسنده (به سهولت به صورت اختصار نشان داده می‌شوند)	National Institute of Mental Health (NIMH, 2003)	NIMH (2003)	(NIMH, 2003)	(National Institute of Mental Health [NIMH], 2003)
	سازمان مطالعات و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت، ۱۳۸۰)	سمت (۱۳۸۰)	(سمت، ۱۳۸۰)	سازمان مطالعات و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها [سمت]، ۱۳۸۰
گروه به عنوان نویسنده (بدون اختصار)	University of Pittsburg (2005)	University of Pittsburg (2005)	(University of Pittsburg, 2005)	(University of Pittsburg, 2005)
	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (۱۳۸۰)	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (۱۳۸۰)	(سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ۱۳۸۰)	(سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ۱۳۸۰)

*اقتباس از:

American Psychological Association. (2010). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, D.C.: American Psychological Association, p.177.

نمونه متن یک مقاله دارای استناد به منابع فارسی و انگلیسی: منابع انگلیسی، در متن به صورت معادل فارسی و در پانویس انگلیسی آن می‌آید.

انتظار عمومی بر این باور است که یک مرکز درمانی در شرایط اضطراری و غیر متعارف علاوه بر اینکه عملکرد خود را حفظ می‌نماید، باید قادر باشد تا خدماتی مضاعف را ارائه نماید. در مطالعه‌ای که توسط اکبری، فرشاد و اسدی لاری (۲۰۰۴) انجام شد، عملکرد سیستم بهداشت و درمان یک ماه پس از وقوع زلزله در شهرستان بم مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج مطالعه نشان داد به دلیل نبود شدن امکانات بیمارستانی منطقه، نیاز بود... عرب، زراعتی، اکبری حقیقی و روانگر (۱۳۸۵) در مطالعه‌ای با عنوان میزان آگاهی و عملکرد مدیران اجرایی و آمادگی بیمارستان‌ها و رابطه بین آن‌ها در مقابله با زلزله، بیمارستان‌های دولتی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی تهران را مورد ارزیابی قرار دادند... کواری و کشتکاران (۱۳۸۵) در مطالعه خود تحت عنوان بررسی میزان آمادگی بیمارستان‌های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شیراز از نظر مدیریت بحران، مدیران، مترونها و مسئولین تأسیساتی بیمارستان‌های آموزشی دانشگاه را به عنوان جامعه پژوهش خود انتخاب نمود... امروزه در کشورهای توسعه‌یافته سیستم فرماندهی حادثه بیمارستانی یا به اختصار HEICS به‌گونه‌ای نهادینه شده است که بیمارستان‌ها در این گونه کشورها بدون وجود چنین طرحی ارزشیابی نمی‌شوند. این سیستم برگرفته از دستورالعمل استاندارد معروف «سامانه فرماندهی حادثه» تشکیلات سازمان مدیریت اضطراری فدرال (FEMA) (۲۰۰۸) می‌باشد. طبق نظر انجمن ارزشیابی سازمان‌های بهداشتی و درمانی در آمریکا، هر بیمارستان تأیید شده باید آمادگی کامل ارائه خدمات مراقبتی اورژانسی را در حوادث غیرمترقبه داشته باشد (آندرسون، ۲۰۰۳). بر این اساس، تمامی بیمارستان‌ها باید فرآیند و مکانی برای ارائه مراقبت‌های پزشکی در قالب برنامه آمادگی در برابر حوادث غیرمترقبه داشته باشند. این برنامه شامل کلیه برنامه‌ها و اقداماتی است که بیمارستان را قادر می‌سازد در شرایط اضطراری به صورتی کارآمد پاسخ لازم جهت مقابله با بحران را ارائه دهد (دانشکده آمریکایی پزشکان اورژانس، ۲۰۰۳) از آنجایی که هدف اصلی طرح مدیریت بحران بیمارستانی

ارایه بهترین و مناسب‌ترین خدمات به بیشترین تعداد مراجعین است، ایجاد یک طرح مشخص با مدیریت علمی و دقیق که تمامی مراحل «قبل، حین و پس» از حوادث غیرمترقبه را پوشش دهد، ضروری به نظر می‌رسد. این طرح باید شامل انجام اقدامات پیشگیرانه، آموزش و آشنایی کارکنان با شرایط اضطراری، تشکیل گروه‌های واکنش اضطراری، انجام مانورهای دوره‌ای و نظارت بر اجرای دقیق امور درمانی در زمان بحران (دیو و پارمر، ۲۰۰۱) باشد. البته باید توجه داشت که تمامی این برنامه‌ها بدون در نظر گرفتن یک برنامه‌ریزی جامع مدیریت بحران شهری که در آن تمامی مسائل داخلی و خارجی و آسیب‌پذیری‌ها مورد بررسی قرار گرفته باشد، کمترین نتیجه‌ای نخواهد داشت (دیو و پارمر، ۲۰۰۱)... نکته قابل توجه این است که بیمارستان‌های سایر استان‌ها پس از وقوع زلزله در تهران، در صورت افزایش ظرفیت‌پذیرش خود تا ۲ برابر، تنها ظرفیت‌پذیرش حدود ۳۶٪ از مجروحین را خواهند داشت (مرکز پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، ۱۳۸۲).

1. Dave & Parmar, 2001

منابع [مورد استناد در متن بالا]:

منابع فارسی:

عرب، محمد؛ زراعتی، حجت؛ اکبری حقیقی، فیض‌اله؛ روانگر، رامین (۱۳۸۵). میزان آگاهی و عملکرد مدیران اجرایی و آمادگی بیمارستان و رابطه بین آن‌ها در مقابله با زلزله (بیمارستان‌های دولتی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی تهران). مدیریت سلامت، ۱۱(۴)، ۷-۱۴. بازیابی از

http://hm.tums.ac.ir/browse.php?a_id=323&slc_lang=fa&sid=1&ftxt=1

کواری، سیدحبيب‌اله؛ کشتکاران، علی (۱۳۸۵). بررسی میزان آمادگی بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی شیراز در شرایط بحرانی در سال ۱۳۸۴ (دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت جامع بحران در حوادث غیرمترقبه طبیعی). تهران: شرکت کیفیت ترویج.

مرکز پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران. (۱۳۸۲). *مطالعات طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران گزارشات دوره‌ای*. تهران: مرکز پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران.

منابع انگلیسی:

Akbari, M., Farshad, A., & Asadi-Lari, M. (2004). The devastation of Bam: an overview of health issues 1 month after the earthquake. *Public Health, 118*(6), 403-408. doi:10.1016/j.puhe.2004.05.010

Dave, G., & Parmar, K. (2001). *Emergency medical services and disaster management: A holistic approach*. New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers Ltd.

Federal Emergency Management Agency (FEMA). (2008) *FEMA. ICS-100.A: Introduction to ICS*. (Student Guide Version 2.0). Washington, D.C.: Federal Emergency Management Agency (FEMA).

□ نحوه تنظیم فهرست منابع: نحوه تنظیم فهرست منابع به طور خلاصه به شکل زیر می‌باشد:

BOOKS

One author:

In Reference List	In Text Citation
Gardner, H. (1993). <i>Frames of mind: The theory of multiple intelligences</i> . New York: Basic Books.	(Gardner, 1993) or Gardner (1993)....

در استناد داخل متن	در فهرست منابع
(ابطحی، ۱۳۸۱) یا ابطحی (۱۳۸۱) بیان می‌دارد....	ابطحی، سیدحسین (۱۳۸۱). <i>مدیریت منابع انسانی</i> . کرج: موسسه تحقیقات و آموزش مدیریت.
(ابهری، ۱۳۸۰) یا ابهری (۱۳۸۰) راهکارهای مقابله با استرس را....	ابهری، مجید (۱۳۸۰). <i>علل و عوامل بروز آسیب‌های اجتماعی و راهکارهای مقابله با آن</i> . تهران: نشر پشتون.
(احتشامی، ۱۳۷۰) یا احتشامی (۱۳۷۰) عوامل استرس‌زا را....	احتشامی، سهیلا (۱۳۷۰). <i>بررسی عوامل استرس‌آور از دیدگاه پرستاران شاغل در بخش‌های عفونی بیمارستان‌های دولتی</i> . تهران: دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی ایران.

Two to seven authors:

In Reference List	In Text Citation
Turban, E., & Frenzel, L. E. (1992). <i>Expert systems and applied artificial intelligence</i> . New York: Macmillan.	(Turban & Frenzel, 1992) or Turban & Frenzel (1992) reports that....
Cargill, O., Charvat, W., & Walsh, D. D. (1966). <i>The publication of academic writing</i> . New York: Modern Language Association.	(Cargill, Charvat, & Walsh, 1966) or Cargill, Charvat, & Walsh (1966) recommends that....

Sarmad, Z., Bazrgan-Harandi, A., & Hejazi, E. (2007). <i>Research method in behavioral sciences</i> . Tehran, Iran: Agah [Farsi].	(Sarmad, Bazrgan-Harandi, & Hejazi, 2007) or Sarmad, Bazrgan-Harandi, & Hejazi (2007)
Kazerooni, M., Kazerooni, A., Hosseinzadeh, A., Hadadi, M. R., & Alikhani, A. (2010). <i>ERP: An integrated solution to strategic development</i> . Tehran, Iran: Khajeh Nasir Toosi University of Technology (KNTU) [Farsi].	(Kazerooni, Kazerooni, Hosseinzadeh, Hadadi, & Alikhani, 2010) or Kazerooni, Kazerooni, Hosseinzadeh, Hadadi, & Alikhani (2010) states that...
seven authors (for more than 6 authors, list the first 6 followed by "et al." with no quotations)	e.g. (Turban et al, 1998) or Turban et al (1998) state that the....

در فهرست منابع	در استناد داخل متن
سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه (۱۳۸۱). <i>روش‌های تحقیق در علوم رفتاری</i> . تهران: آگاه.	(سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۸۱) یا سرمد، بازرگان و حجازی (۱۳۸۱) علوم رفتاری را این‌گونه تعریف.....
برای بیشتر از ۶ نویسنده، ۶ نویسنده نوشته می‌شود و سپس همکاران می‌آید.	به طور مثال (عامریون و همکاران، ۱۳۸۸) یا عامریون و همکاران (۱۳۸۸) ..

more than seven authors:

In Reference List	In Text Citation
Cooper, L., Eagle, K., Howe, L., Robertson, A., Taylor, D., Reims, H., Smith, W. A. (1982). <i>How to stay younger while growing older: Aging for all ages</i> . London: Macmillan.	(Cooper et al, 1982) or Cooper et al (1982) adapted a new model for....

no author given:

In Reference List	In Text Citation
<i>Experimental psychology</i> . (1938). New York: Holt.	(Experimental psychology, 1938) or in <i>Experimental psychology</i> (1938) it states that....

در فهرست منابع	در استناد داخل متن
علت‌شناسی پرخاشگری کودکان دبستانی (ویرایش ۳). (۱۳۸۲). اصفهان: سپیده.	در کتاب «علت‌شناسی پرخاشگری...» (۱۳۸۲) بیان می‌شود.

no publication date given:

Smith, J. (n.d.). *Morality in masquerade*. London: Churchill.

به جای «n.d.» از «بی.تا.» استفاده شود: به طور مثال

بالویی، علی [بی.تا.]. *بررسی وضعیت منزلت اجتماعی پاسداران از دیدگاه پاسداران، خانواده‌های آنان و جامعه*. تهران: مرکز تحقیقات غیرصنعتی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

an organization or institution as "author":

University of Minnesota. (1985). *Social psychology*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

U.S. Census Bureau. (2000). *Statistical abstract of the United States*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

شورای فناوری اطلاعات سازمان بازرسی کل کشور. (۱۳۸۹). *مصوبات ششمین جلسه شورای فناوری اطلاعات سازمان بازرسی کل کشور* (مستندات درون‌سازمانی). تهران: سازمان بازرسی کل کشور.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور [معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور] (۱۳۸۵). *مجموعه اسناد ملی توسعه در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران* (جلد دوم). تهران: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی.

an editor as "author":

Updike, J. (Ed.). (1999). *The best American short stories of the century*. Boston: Houghton Mifflin.

افتخاری، اصغر (گردآورنده و مترجم) (۱۳۸۱). *مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی*. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

an edition of an author's work:

Brockett, O. (1987). *History of the theatre* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

translation:

Freud, S. (1970). *An outline of psychoanalysis* (J. Strachey, Trans.). New York: Norton. (Original work published 1940)

استونر، جیمز ای. اف.؛ فری من، آر. ادوارد؛ گیلبرت، دانیل آر. (۱۳۷۹). *مدیریت (علی پارسیان و سیدمحمد اعرابی، مترجمان)*. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی (نشر اثر اصلی ۱۹۹۵).

اسکات، ریچارد (۱۳۸۷). *سازمان‌ها: سیستم‌های عقلایی، طبیعی و باز (حسن میرزایی اهرنجانی، مترجم)*. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت): مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی (نشر اثر اصلی ۲۰۰۳).

conference proceedings:

Keyhanipour, A., Piroozmand, M., Moshiri, B., & Lucas, C. (2005). A multilayer/multi-agent architecture for meta-search engines. In *Proceedings of ICGST International Conference on Artificial Intelligence and Machine Learning (AIML-05)*. Cairo: Egypt.

فاضل نیا، غریب؛ کیانی، اکبر (۱۳۸۲). *فناوری اطلاعات و ارتباطات و تبیین نظریه روستایی در روستای غنی و فقیر (مجموعه مقالات همایش کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستا)*. تهران: مؤسسه توسعه روستایی ایران.

کواری، سیدحسین‌اله؛ کشتکاران، علی (۱۳۸۵). *بررسی میزان آمادگی بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی شیراز در شرایط بحرانی در سال ۱۳۸۴* (دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت جامع بحران در حوادث غیرمترقبه طبیعی). تهران: شرکت کیفیت ترویج.

کلهر، روح‌الله؛ مولاپور، اعظم؛ طباطبایی، سیدسعید (۱۳۸۵). *بررسی میزان آمادگی بیمارستان‌های آموزشی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی قزوین از نظر مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه (سومین کنگره بین‌المللی بهداشت، درمان و مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه)*. بازیابی چکیده از

http://www.civilica.com/Paper-ICHMCM03-ICHMCM03_326.html

لعل‌علیزاده، محسن (۱۳۸۸). *نقش ازدواج در پیشگیری از جرم*. در محمد فرجیها و محمد حسین سرکش‌بکیان (گردآورندگان). *مجموعه سخنرانی‌های ارایه شده در نخستین همایش ملی پیشگیری از وقوع جرم (ص ۱۲۲-۱۳۰)*. تهران: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، پلیس پیشگیری، دفتر تحقیقات کاربردی.

chapter in an edited book:

Rubenstein, J.P. (1967). The effect of television violence on small children. In B. F. Kane (Ed.), *Television and juvenile psychological development* (pp. 112-134). New York: American Psychological Society.

Keyhanipour, A., Piroozmand, M., Moshiri, B., & Lucas, C. (2005). A multilayer/multi-agent architecture for meta-search engines. In *Proceedings of ICGST International Conference on Artificial Intelligence and Machine Learning (AIML-05)*. Cairo: Egypt.

Quarantelli, E. L. (2000). *Disaster research*. In E. Borgatta and R. Montgomery (eds.). *Encyclopedia of Sociology* (pp 682-688). New York: Macmillan.

Maskrey, A., & Jegillos, S. (1997). Promoting community-based approaches in disaster management. *Asian Disaster Management News*, 3(2). Retrieved from <http://www.adpc.net/irc06/1997/theme-2.html>

Chen, L. C., Liu, Y. C., & Chan, K. C. (2006). Integrated community-based disaster management program in Taiwan: A case study of Shang-An Village. *Natural Hazards*, 37(1). doi: <http://dx.doi.org/10.1007/s11069-005-4669-5>

Lee, J.-H., & Kim, Y.-G. (2001, January 01). A stage model of organizational knowledge management: A latent content analysis. *Expert Systems with Applications*, 20(4), 299-311. doi:10.1016/S0957-4174(01)00015-X

عنبری، موسی (۱۳۸۷). *جامعه‌شناسی فاجعه: کندوکاوی علمی پیرامون حوادث و سوانح در ایران*. تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ.

کریمی، سلمان (۱۳۹۰). *سامانه تخمین سریع خسارت و تلفات زلزله شهر تهران*. تهران: سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران. بازیابی از

http://ayazi.ir/SMA_Doc/Geomatic/Geomatic90/app/5.pdf

بوٹ، سایمون (۱۳۸۳، بهار). *شبیه‌سازی تعاملی و آموزش مدیریت بحران: فنون جدید برای بهبود عملکرد (حسین حسینی، مترجم)*. *فصلنامه سیاست دفاعی*، ۱۲ (۲) (پیاپی

۴۶). ۱۲۱-۱۳۴. بازیابی از <http://www.magiran.com/magtoc.asp?mgID=1317&Number=46&Appendix=0>

Carlson, W. R. (1977). *Dialectic and rhetoric in Pierre Bayle*. (Unpublished doctoral dissertation). Yale University, USA.

بنهری، عبدالله (۱۳۸۳). *تأثیر/تعیاد و قاجاتی مواد مخدر بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، دانشکده علوم انسانی، تهران.

رحمتی، مهدی (۱۳۸۱). *بررسی جامعه‌شناختی عوامل موثر در خشونت و پرخاشگری در ورزش فوتبالی*. (رساله دکترا). دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، تهران.

روحانی، محمدرضا (۱۳۸۸). *شناسایی و تحلیل فضایی کانون‌های جرم‌خیز شهری با استفاده از سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS): مطالعه موردی شهر کاشان*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه زنجان، دانشکده علوم انسانی، زنجان.

سحابی، جلیل (۱۳۸۴). *بررسی مقایسه‌ای نابرابری اجتماعی در کردستان ایران و عراق*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، تهران.

در صورت سؤال و ابهام درباره نحوه استناد در متن و نوشتن منابع از طریق پست الکترونیکی با فصلنامه مکاتبه نمایید.

ارزیابی بازسازی مسکن روستای بره‌سر پس از زلزله سال ۱۳۶۹ رودبار*

فرشته اصلانی^۱، سمیرا حسین زاده^۲ و فاطمه سادات موسویان^۳

۱. دانشجوی دکتری مهندسی عمران گرایش مهندسی زلزله، پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، تهران، ایران (نویسنده مسئول) Fereshteh.aslani@gmail.com
۲. کارشناس ارشد معماری گرایش بازسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
۳. کارشناس ارشد معماری گرایش بازسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: زلزله‌ی ۳۱ خرداد ۱۳۶۹ رودبار- منجیل، یکی از سوانح فجیع در تاریخ ایران است. که منجر به خسارت‌های فراوان در این مناطق شد. از جمله مناطق آسیب‌دیده، روستای بره‌سر بود. پس از زلزله، بازسازی روستای بره‌سر با اتخاذ رویکرد جابجایی انجام شد. این مقاله به ارزیابی بازسازی روستای بره‌سر، پس از زلزله پرداخت. از این رو، ضمن مقایسه روستای بره‌سر قدیم و بره‌سر بازسازی شده، نقد و بررسی بازسازی روستا، صورت گرفت. **روش:** تحلیل داده‌ها با رویکرد کیفی، روش این پژوهش است. داده‌های مورد نیاز، پس از بررسی متون تخصصی، از طریق مراجعه به بستر پژوهش در آبان ماه ۱۳۹۲ گردآوری شد. سفر به روستا، با هدف کار میدانی شامل مصاحبه با اهالی، جمع‌آوری اطلاعات از طریق برداشت عکس، اسکیس‌های دستی و ترسیم نقشه‌ها انجام شد. پس از گردآوری داده‌ها، جهت تحلیل و تفسیر آن‌ها، مجموعه منظمی از رویه‌ها از جمله بهره‌گیری از تکنیک سوات به کار گرفته شد. **یافته‌ها:** به نظر می‌رسد در جابجایی و مکان‌یابی روستای بره‌سر پس از زلزله، این نکته مورد غفلت واقع شده است که شبکه‌های زندگی، اجتماعی به‌خصوص در روستاها بسیار پیچیده بوده و عناصر بسیاری در این خصوص تعیین‌کننده هستند. بنابراین اگرچه جابجایی بیشتر یکی از راه‌حل‌های متداول دولت در مناطق آسیب‌دیده از سانحه به مکان جدیدی که کمتر در معرض خطر است، می‌باشد؛ اما حساسیت‌های بیشتری در خصوص این تصمیم‌گیری باید به کار گرفته شود.

نتایج: در نهایت این مقاله نتیجه می‌گیرد پس از گذشت بیش از ۲۰ سال از بازسازی بره‌سر، همچنان زندگی آن طور که باید و انتظار می‌رفت به جریان نیفتاده، و علیرغم تلاش‌های انجام شده، بره‌سر بازسازی شده، همچنان با شرایط مطلوب فاصله دارد.

واژه‌های کلیدی: بازسازی مسکن، روستای بره‌سر، زلزله‌ی رودبار

◀ **استناد فارسی (شیوه APA، ویرایش ششم ۲۰۱۰):** اصلانی، فرشته؛ حسین‌زاده، سمیرا؛ موسویان، فاطمه سادات (تابستان، ۱۳۹۶). ارزیابی بازسازی مسکن روستای بره‌سر پس از زلزله سال ۱۳۶۹ رودبار. *فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران*، ۷ (۲)، ۱۸۱-۱۹۱.

Evaluation of Baresar Village Reconstruction after the 1990 Roudbar Earthquake

Fereshte Aslani¹, Samira Hosseinzadeh² & Fatemeh Sadat Mousavian³

1. Ph.D. student of Civil Engineering, Seismology Engineering, International Institute of Seismology and Earthquake Engineering, Tehran, Iran
(Corresponding Author) Fereshteh.aslani@gmail.com

2. Master of Science in Architecture, Department of Architecture and Urban Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

3. Master of Science in Architecture, Department of Architecture and Urban Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Abstract:

Background and objective: Because of the location of Iran in high-risk areas, this country is subjected to severe earthquakes. One of the most catastrophic disasters is Roudbar-Manjil earthquake on June 21, 1990 that was caused a lot of damages. The damage was not limited only in these areas and widely spread. One of these affected areas was Baresar village which is the subject of the present paper. After the earthquake, the reconstruction was done and the village was relocated. This paper tries to recognize the old and new Baresar after reconstruction. Also, it tries to identify the factors influencing the success of the village reconstruction in order to evaluate it.

Method: Comparison of the old village and the reconstructed one, the old housing and the new one, the old construction and the new one is the aim of this paper. It tries to understand the views of the people about the reconstructed village in order to review the reconstruction. For this purpose, data analysis is done using a qualitative approach. The required data are collected through studying books, articles, essays and websites. Then, in order to complete the information, a trip was done to the village on November 2013. This visit aimed to conduct fieldwork including interviews with residents and collecting information by photos, sketches and maps. After collecting data, SWOT technique was applied in order to analyze and interpret them.

Findings: One of the most significant issues in Baresar village is the decision of relocation. Old experiences indicate that relocation is something beyond the physical movement of people and their buildings to a new place. It appears that a comprehensive analysis was not done on this village in order to relocate and select an appropriate site. In other words, merely the transfer of individuals, groups and properties had been considered in relocation while relocation is complete transfer of a community with all assets. Therefore, this decision should be reconsidered.

Conclusion: This paper concludes that after 24 years from the village reconstruction, life is not going as it was expected. Despite efforts, the reconstructed Baresar is not in optimal conditions. Lack of respect to the social structure of old village, neglecting the needs, wants and interests of the villagers, neglecting culture and their livelihood, a linear reconstruction, failure to comply with the old construction of village, inattention to the past and dissatisfaction all result in a relatively unsuccessful reconstruction that this paper presents them.

Keywords: Reconstruction, Baresar Village, the 1990 Roudbar Earthquake

► **Citation (APA 6th ed.):** Aslani F, Hosseinzadeh S, Mousavian F.S. (2017, Summer). Evaluation of Baresar Village Reconstruction after the 1990 Roudbar Earthquake. *Disaster Prevention and Management Knowledge Quarterly (DPMK)*, 7(2), 181-191.

*. این مقاله، برگرفته از پروژه درس روستا، دوره کارشناسی ارشد، به راهنمایی اساتید بزرگوار، جناب آقای مهندس میری و جناب آقای دکتر سرتیپی‌پور، در گروه سوانح و بازسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی می‌باشد.

مقدمه

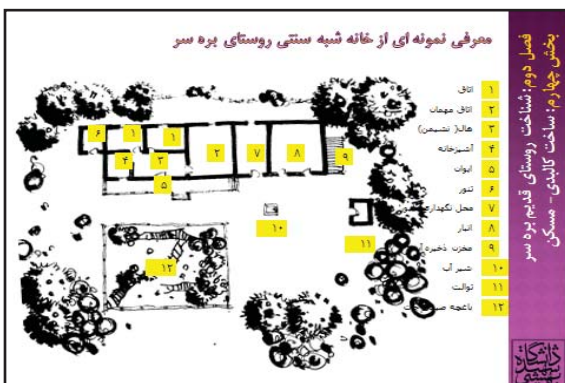
به صورت پوشش عام، جمع آوری اطلاعات از طریق برداشت عکس، کروکی‌های دستی، ترسیم نقشه‌ها، از جمله تیپ پلان‌های واحدهای مسکونی، انجام شد. سرانجام جهت نقد بازسازی روستای بره‌سر، پس از شناخت روستای قدیم، در گام دیگر به زلزله‌ی سال ۱۳۶۹ و شناخت و تحلیل بازسازی‌های انجام شده، پرداخته شده است.

یافته‌ها

شناخت روستای قدیم بره‌سر:

بره‌سر، مرکز دهستان خورگام واقع در بخش عمارلو، شهرستان رودبار می‌باشد که در استان گیلان قرار دارد. بره‌سر با ارتفاع متوسط ۱۲۰۰ تا ۱۴۲۰ متر از سطح دریای خزر، شهری^۲ کوهستانی با آب‌وهوای معتدل کوهستانی می‌باشد. روستای بره‌سر از چهار محله اصلی تشکیل شده است: کرد محله، نظر علی محله، بالا محله و پایین محله. همان‌گونه که از اسامی محلات مشخص است، تقسیم‌بندی آن‌ها بر اساس طایفه‌هاست. روستای بره‌سر از سه طایفه یا گروه اجتماعی تشکیل می‌شود: طایفه کرد، نظر علی و شیخ.

بر اساس سرشماری سال ۱۳۸۵، جمعیت بره‌سر برابر با ۴۴۶ خانوار یعنی ۱۵۰۸ نفر بوده است (آمارنامه استان گیلان). از فعالیت‌های مهم روستاییان بره‌سر کشاورزی بوده است. دامداری نیز در این روستا از منابع معیشتی مردم به شمار رفته و دام‌های داشتی خود را در خانه‌هایشان و در بیلاق‌ها نگهداری می‌کنند. در این روستا معیشت تأثیر خود را بر معماری خانه‌ها نیز گذاشته است که این نشان‌دهنده اهمیت وجود این نوع فضاها در خانه‌های اهالی روستا می‌باشد. (تصویر ۱)

تصویر ۱: تأثیر معیشت بر شکل‌گیری خانه‌های سنتی در منطقه بره‌سر. (نگارندگان)

تجارب موجود نشان می‌دهد با وقوع سوانح گوناگون در مناطق روستایی کشور، تلاش‌های بسیاری، به خصوص در چند دهه اخیر، از سوی مدیران و مسئولین در جهت بازسازی این روستاها انجام گردیده است. اما فارغ از کمیت این تلاش‌ها در بازسازی روستاها، به نظر می‌رسد برخورد بنیادی و عمیقی به معیارهای فرهنگی، اجتماعی، معیشتی و اقتصادی روستاییان نشود. (تقوایی و همکاران، ۱۳۸۸). حال آن‌که عدم توجه به نحوه‌ی زندگی و آداب و رسوم مردم منطقه آسیب‌دیده در موارد بسیاری موجب شکست برنامه بازسازی شده است (فلاحی و درخشان، ۱۳۸۶).

زلزله‌ای به بزرگی ۷/۵ ریشتر در ۳۱ خردادماه ۱۳۶۹ در بخش باختری ناحیه رودبار - منجیل رخ داد که حدود ۳۵ هزار نفر کشته، ۶۰ هزار نفر مجروح و ۵۰۰ هزار نفر بی‌خانمان در برداشت. (پایگاه اینترنتی گیلان نیوز، ۱۳۹۲). روستای بره‌سر، از توابع شهرستان رودبار، که مورد مطالعه‌ی این پژوهش است، در زلزله مذکور خسارات و تلفات فراوانی داشت؛ و در بازسازی، سیاست جابجایی^۱ برای آن اتخاذ شد. (میری و امیری، بی‌تا).

مقاله حاضر در نظر دارد ضمن بررسی اجمالی بازسازی پس از زلزله ۱۳۶۹ رودبار در روستای بره‌سر و همچنین مقایسه تحلیلی روستای قدیم و روستای بازسازی شده، به ارزیابی بازسازی روستا بپردازد. این مقاله در نهایت تأکید دارد که بازسازی روستا باید با نگاهی همه‌جانبه و با در نظر داشتن نیازهای روستاییان، با توجه به منابع موجود و در نظر داشتن نکات کلیدی در ارتباط با اهالی روستا انجام شود (فلاحی و خورشیدیان، ۱۳۸۵).

روش

مقاله حاضر به منظور شناخت و ارزیابی بازسازی روستای بره‌سر، با کمک رویکرد کیفی به تحلیل داده‌ها می‌پردازد. بدین منظور، پس از بررسی متون تخصصی از جمله کتب، مقالات، رسالات، طرح‌های روستا، سایت‌های اینترنتی معتبر از جمله مرکز آمار ایران، در آبان ماه ۱۳۹۲ به روستای بره‌سر مراجعه شد. سفر به روستای بره‌سر با هدف تحقیق میدانی شامل مصاحبه عمیق با اقشار مختلف روستا،

۲. طبق پایگاه اینترنتی بخش عمارلو، روستای بره‌سر در سال ۱۳۸۲ به شهر بره‌سر تبدیل شده است.

1. relocation

زلزله ۱۳۶۹ منجیل - رودبار:

در حدود ساعت ۳۰ دقیقه بامداد روز پنجشنبه ۳۱ خردادماه ۱۳۶۹ به وقت محلی و همزمان با ساعت ۲۱ چهارشنبه، ۲۰ ژوئن به وقت بین‌المللی، زلزله‌ای با شدت ۷٫۷ ریشتر استان‌های گیلان و زنجان را به لرزه درآورد. شدت این زلزله به حدی بود که شهرهای تهران و تبریز با فاصله ۲۰۰ و ۴۰۰ کیلومتر از مرکز حادثه به شدت لرزید و ویرانی‌های گسترده‌ای در پی آن برجای ماند (بحرینی و آخوندی، ۱۳۷۹). زلزله منجیل گستره وسیعی از استان گیلان و زنجان را در نوردید و در پهنه‌ای به وسعت تقریبی ۲۰ هزار کیلومترمربع از ۵۱ هزار کیلومتر مساحت این دو استان آثار و پیامدهای بارزی از خرابی و ویرانی برجای گذارد. در زلزله گیلان و زنجان سه شهر رودبار، منجیل و لوشان به شدت آسیب دید و به شهرهای دیگر آسیب‌های کمتری وارد گشت.

ساخت کالبدی روستای بازسازی شده (شهر بره‌سر):

شهر بره‌سر در جنوب بافت قدیم بره‌سر قرار دارد تصویر ۳ همسایگی‌های آن را نمایش می‌دهد.

تصویر ۳: همسایگی‌های بره‌سر پس از بازسازی. (گوگل ارتس، ۱۳۹۲)

بافت قدیم روستای بره‌سر به دلیل حرکت رانشی زمین قبل از زلزله، وجود شیب تند ۳۰٪ تا ۸۰٪ و لغزش زمین در جهت شیب و همچنین وجود گسل‌هایی در جنوب و شمال روستا، پس از زلزله‌ی سال ۱۳۶۹ به مکان فعلی شهر بره‌سر منتقل شد. بره‌سر در زمان وقوع زلزله سال ۱۳۶۹، یک روستا بود که پس از جابجایی در سال ۱۳۸۲ به شهر تبدیل شد. با این وجود در بازدید از بره‌سر (سال ۱۳۹۲)، به نظر می‌رسد همچنان در مرحله‌ی گذار از زندگی

۱. پس از بازسازی، روستای بره‌سر به شهر بره‌سر تغییر نام داد.

در تصویر ۲، محدوده بره‌سر قدیم با خط ممتد مشخص شده است. همان طور که در نقشه مشاهده می‌شود، در بره‌سر قدیم، بافت به صورت پراکنده و ارگانیک در قطعات با ابعاد گوناگون و جهت‌گیری مختلف استقرار یافته‌اند.

تصویر ۲: محدوده بره‌سر قدیم. (نگارندگان).

ویژگی‌های معماری سنتی روستای بره‌سر:

ایستایی ساختمان‌های منطقه را بیشتر چوب تأمین می‌کند، چوب، همچنین در تمامی قسمت‌های خانه از کف، دیوارها تا بام و پوشش نهایی سقف مورد استفاده قرار می‌گیرد. افزون بر آن خشت و لیاف گیاهی از محصولات زراعی نیز در معماری منطقه بسیار مورد استفاده واقع می‌گردد. روش ساخت زگالی که نوعی روش ساخت بومی بنا با استفاده از چوب در منطقه می‌باشد و در برپایی اسکان‌های موقت و گسترش‌های آن به کار رفت (خاکپور، ۱۳۸۵).

تیپولوژی بنا از لحاظ رعایت نیازهای خانواده، حریم‌ها و تقسیم‌بندی‌ها و روابط اجتماعی، دارای مرزها و محدوده‌های نامرئی است. شرایط اقلیمی حاکم و اجبارها، گونه ساخت خاص خود را تحمیل می‌نماید. در نتیجه عامل اصلی و مؤثر در شکل‌گیری این معماری اقلیم بوده است. (برومیرژه، ۱۳۷۰).

به‌طور کلی می‌توان سه نوع فضای معماری را در خانه‌های سنتی منطقه شناسایی کرد: فضاهای بسته، نیمه‌باز و باز. به عنوان مثال، در معماری سنتی منطقه، حیاط به اندازه‌ی سایر فضاهای خانه اهمیت داشته و بسیاری از فعالیت‌های اجتماعی خانه را در خود شکل می‌دهد. آشپزی، شستشوی ظروف، نگهداری از حیوانات اهلی، تعمیر و نگهداری از ادوات کشاورزی از جمله اموری هستند که عمدتاً در حیاط خانه‌ها صورت می‌پذیرند. (خاکپور، ۱۳۸۵).

چوبی برپا گردیده و دیوارهای آن را با زغال و گل پوشش دادند، برپا کردند. (بحرینی و آخوندی، ۱۳۷۹). هزینه استقرار ستادها، تشکیل کارگاه‌های فرعی، تأمین نیروی انسانی و ماشین‌آلات و شناسایی خانوارهای آسیب‌دیده، رقم بسیار زیادی را به خود اختصاص می‌داد که به دلیل جدایی دستگاه مسئول اسکان موقت از دستگاه اجرایی مسئول بازسازی، مجدداً این هزینه‌ها در محل بازسازی دائم، تکرار شدند. (شادی طلب، ۱۳۷۳: ۲۰).

سیاست‌های اتخاذ شده و برنامه‌های بازسازی:

سیاست‌هایی که در بازسازی مناطق زلزله‌زده در سال ۱۳۶۹ به کار گرفته شد، حاصل تفکر نوینی در بازسازی این نواحی آسیب‌دیده بود، که پیش از این، در تجربیات بازسازی کشور مدنظر قرار نگرفته بود. مباحثی همچون به‌کارگیری مشارکت مردم، بهره‌گیری از مصالح و تکنولوژی‌های ساخت بومی و محلی، احترام به آنچه به عنوان سنت سکونت و معماری منطقه، با توجه به شرایط محیطی و معیشتی آنان طی سال‌ها شکل گرفته و تغییر در ساختار و نظام مالی بازسازی (ارائه تسهیلات بانکی با کارمزد از طرف دولت)، همگی نشان‌دهنده‌ی تلاشی در راستای تحول در مدیریت بازسازی مناطق آسیب‌دیده است. هر چند تحقق این سیاست‌ها در بازسازی جای تأمل بسیار دارد و به نظر می‌رسد بازسازی با نقاط ضعفی همراه بوده، اما تدوین این سیاست‌گذاری‌ها می‌تواند حرکتی به سوی اهدافی متعالی همانند بازسازی با مردم، توجه به اصول توسعه‌ی پایدار و به جریان انداختن دوباره‌ی حیات در سکونتگاه‌های آسیب‌دیده باشد. اگرچه مسائلی همچون نادیده انگاشتن الگوی سکونت جامعه‌ی روستایی در اتخاذ سیاست و آگذاری قطعات ۲۰۰ متری به روستاییان، ضعف در جنبه‌های نظارتی و کنترل‌های لازم در ساخت واحدهای مسکونی، در کنار افراط در واگذاری تمامی مسئولیت‌های ساخت واحدهای مسکونی به روستاییان، در مجموع باعث گردید این تجربه‌ی بازسازی نیز بی‌بهره از نقاط ضعف نباشد.

تحلیل بافت شهر بره‌سر:

نقاط قوت بافت شهر بره‌سر:

تفکیک طایفه‌ها و محلات (تصویر ۴) از نقاط قوت بازسازی روستای بره‌سر محسوب می‌شود. به‌کارگیری و پیروی از یک طرح منظم و هندسی در بره‌سر باعث افزایش سرعت در بازسازی شده است

روستایی به زندگی شهری است. زیرا هم نشانه‌های زندگی روستایی و هم نشانه‌های زندگی شهری در بره‌سر به چشم می‌خورد. به عنوان نمونه وجود شهرداری، آتش‌نشانی، کوچه‌ها و خیابان‌های شطرنجی در کنار گاوها و ماکیان در حال رفت و آمد در خیابان‌های آسفالت می‌توان نشانی از مرحله گذار را دریافت.

فرم، بافت و سیمای شهر بره‌سر:

هویت کالبدی، عاملی است که بافت، ساختار و شکل شهر به آن وابسته است. عوامل تأثیرگذار بر فرم شهر بره‌سر را می‌توان به دو دسته تقسیم نمود: نخست عوامل طبیعی و دوم، عوامل مصنوعی یا فضاهای ساخته شده.

عوامل طبیعی شهر به طور کلی شامل مزارع، جنگل‌ها، ارتفاعات و فضاهای سبز می‌باشد. فضاهای سبز و جنگل‌ها، حجم وسیعی از زمین‌های اطراف شهر را به خود اختصاص داده‌اند و به کمک جنگل و فضای سبز، شهر بره‌سر را در دل خود جای داده‌اند. ارتفاعات و جنگل‌ها از مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده فرم شهر بره‌سر و عامل فشردگی و تراکم شهر است. بافت بره‌سر به دو قسمت تقسیم می‌شود. نخست بافت قدیمی یا پایین محله که بعد از جابجایی شهر (پس از زلزله) به صورت مخروبه رها شده است و تنها ۸۴ نفر از ساکنین شهر در آنجا زندگی می‌کنند؛ و بافت جدید یا بالا محله، به صورت فرم شطرنجی با تراکم پایین که دارای ساختمان‌های یک طبقه است. (مهندسین مشاور آبادگران شهر و روستا، بی‌تا).

سیاست‌ها و روش‌های سرپناه موقت در بازسازی بره‌سر:

در تجربه‌ی بازسازی این منطقه، در مقطع تأمین اسکان موقت، روش‌های برنامه‌ریزی متعددی از سوی ستادهای معین بکار گرفته شد. در روستای بره‌سر، بسیاری از بناهایی که در یک طبقه و با استفاده از سازه چوبی زیگالی، که نوعی سازه‌ی چوبی محلی می‌باشد، ساخته شده بودند؛ به جهت عملکرد خوب و منعطف خود در برابر تکان‌های ناشی از زلزله بدون هیچ‌گونه تخریبی سالم ماندند. (گزارش فنی و مقدماتی زلزله، ۱۳۶۹). استقبال بازماندگان از سازه زیگالی، روش برپایی ساده این بنا، امکان تأمین مصالح آن در منطقه و آشنایی ساکنین به روش ساخت واحدهای مسکونی با استفاده از این روش و در مجموع امکان جلب مشارکت بازماندگان در برپایی واحدهای اسکان موقت سبب گردید که در روستای بره‌سر با استفاده از اتاق‌هایی که با اسکلت

قدیم بافت به صورت ارگانیک است. این موضوع سبب یکنواختی در شهر برهسر جدید، در برابر تنوع موجود در برهسر قدیم می‌شود. (تصاویر ۷ و ۸)

تصویر ۷: تنوع بافت برهسر قدیم (گوگل ارث)

تصویر ۸: یکنواختی بافت شهر برهسر (گوگل ارث)

توضیح عکس: تحویل قطعات مساوی ۲۰۰ متری به هر خانوار بدون توجه به تعداد نفرات آن خانوار.

برهسر قدیم نه تنها هیچ گونه تضادی با طبیعت پیرامونش ندارد، بلکه در نهایت هماهنگی در محیط طبیعی اطرافش قرار گرفته است، حال آنکه برهسر جدید، همچون یک وصله‌ی ناهمگون، در تضاد با محیط پیرامون رخ می‌نماید. گسترده بودن عرصه بافت مسکونی در برهسر قدیم نشان‌دهنده‌ی ترکیب معیشت و زندگی مردم بوده است، در حالی که در بافت مسکونی شهر برهسر عرصه معیشتی دیده نمی‌شود.

تحلیل مسکن شهر برهسر:

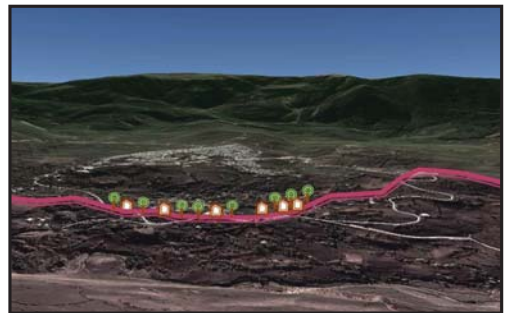
امکان توسعه مسکن بازسازی شده: شهر جدید برهسر، خانه‌های بازسازی شده، بیشتر به صورت افقی گسترش یافته‌اند. توسعه افقی در بخش زیستی در غالب اضافه شدن اتاق، آشپزخانه و ایوان و در بخش معیشتی در غالب افزودن تنوره، انبار و باغچه صورت گرفته است. (تصویر ۹)

و بازسازی سریع در شرایط پس از وقوع سانحه، یک مزیت است.

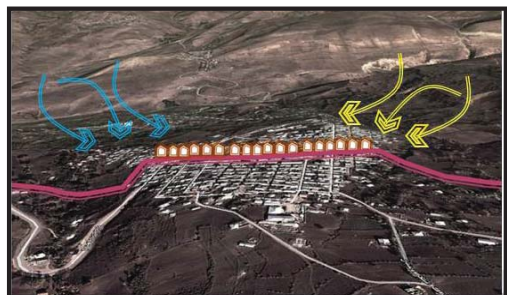

تصویر ۴: توجه به تفکیک محلات در بازسازی (منبع: نگارندگان)

نقاط ضعف بافت شهر برهسر در مقایسه با برهسر قدیم: برهسر قدیم در یک گودی قرار گرفته بود که این موقعیت منجر به پناه‌گیری روستا در برابر جریان باد می‌شد (تصویر ۵)؛ در حالی که موقعیت جغرافیایی برهسر جدید، این روستا را کاملاً در معرض باد قرار می‌دهد (تصویر ۶)؛ همچنین در برهسر قدیم، پوشش گیاهی به عنوان مانعی در برابر باد مزاحم عمل می‌کند؛ در حالی که پوشش گیاهی محدود در برهسر جدید یک نقطه ضعف محسوب می‌شود.

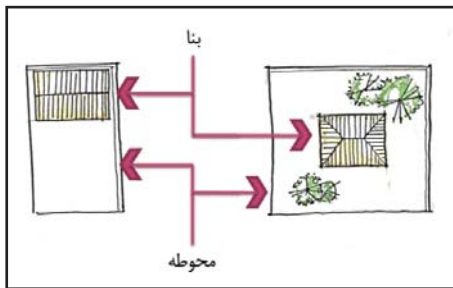
تصویر ۵: استقرار روستای برهسر قدیم (نگارندگان)

تصویر ۶: طرح شماتیک قرارگیری برهسر پس از بازسازی (نگارندگان)

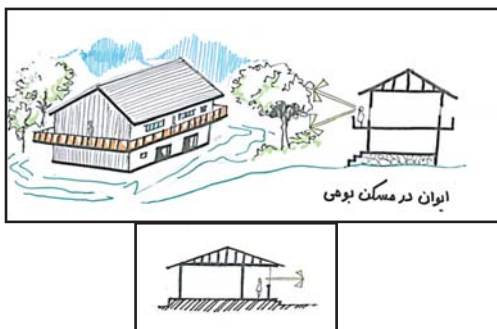
در روستای جدید برهسر یکسان‌سازی و ایجاد الگوی هندسی و شطرنجی به بافت به وجود آمده است، در حالی که در روستای برهسر

عملکرد اتاق‌های خانه: اتاق، در مسکن بومی، محل فعالیت‌های روزمره بوده و اختصاصی نیست. نشیمن فضای اصلی زندگی مردم است. اما در مسکن بازسازی شده اتاق‌ها خصوصی شده و کارکرد قبلی را ندارند، ولی نشیمن هنوز هم فضای اصلی زندگی مردم است. نسبت بنا به محوطه: در مسکن بومی، بنا، به گونه‌ای در محوطه قرار گرفته است که از چهار طرف با پیرامون در ارتباط باشد. اما در مسکن بازسازی شده، بنا در منتهی‌الیه زمین قرار دارد و از دو طرف و یا حداکثر از سه طرف (در خانه‌هایی که در نیش قرار دارند) آزاد هستند. (تصویر ۱۲)

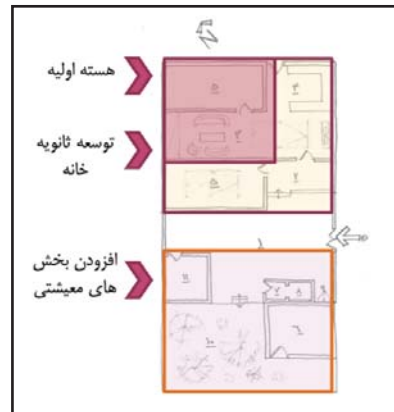

تصویر ۱۲: مقایسه نسبت بنا و محوطه در مسکن بومی (سمت راست) و مسکن بازسازی شده (سمت چپ) (نگارندگان)

فضای نیم باز: در بافت بومی، ایوان جزو لاینفک معماری مسکن بومی محسوب می‌شود و در طبقه دوم تمام خانه‌ها ایوان قرار داشته است. در بعضی موارد تا ۴ طرف خانه را در بر می‌گرفته و ایوان محل اکثر فعالیت‌های روزانه در فصول تابستان و بهار در خانه به حساب می‌آید. در حالی که در مسکن بازسازی شده به علت نیاز فیزیکی و همچنین روانی به فضایی شبیه به ایوان، فضایی مشابه ایوان در خانه‌ها در طبقه همکف و بدون کرسی بلند وجود دارد. این فضا که به فضایی اولیه اضافه شده است. کیفیت و دید ایوان‌های مسکن بومی را ندارد. (تصویر ۱۳)

تصویر ۱۳: مقایسه فضای نیم باز در مسکن بومی (تصویر بالا) و مسکن بازسازی شده (تصویر پایین) (نگارندگان)

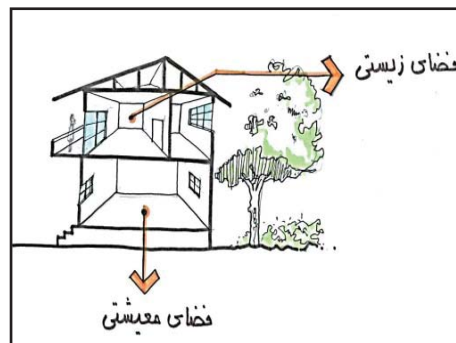

تصویر ۹: توسعه افقی خانه در بره‌سر (نگارندگان)

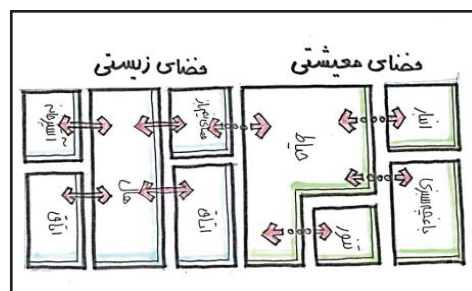
سرعت بازسازی، کمبود بودجه و همچنین ترس از زلزله باعث شد تا خانه‌ها یک طبقه و با پی‌های ضعیف ساخته شوند و به توسعه عمودی آن‌ها در آینده توجهی نشود.

مقایسه مسکن بومی و مسکن بازسازی شده:

ترکیب فضاهای زیستی: در مسکن بومی فضاهای زیستی در طبقه اول و فضاهای معیشتی در همکف واقع است؛ اما در مسکن بازسازی شده تفکیک فضاهای زیستی و معیشتی در سطح اتفاق افتاده است. (تصاویر ۱۰ و ۱۱)

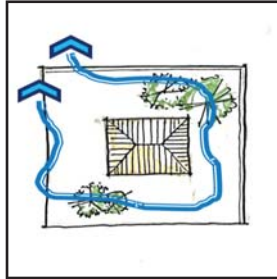

تصویر ۱۰: نحوه ارتباط فضاهای زیستی و معیشتی در مسکن بومی روستا (نگارندگان)

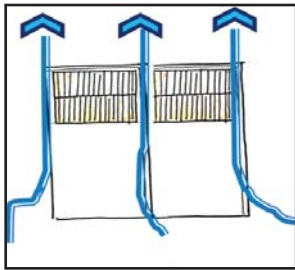

تصویر ۱۱: نحوه ارتباط فضاهای زیستی و معیشتی در مسکن بازسازی شده (نگارندگان)

چهار طرفه بودن خانه در مسکن بومی باعث شده تا هوا در اطراف آن جریان داشته و به دفع رطوبت کمک کند؛ همچنین در مسکن بازسازی شده نیز برای کاهش رطوبت خانه‌ها فاصله‌هایی (چک انداز) در میان خانه‌ها ایجاد کرده‌اند. (تصاویر ۱۵ و ۱۶)

تصویر ۱۵: جریان هوا در مسکن بومی (نگارندگان)

تصویر ۱۶: جریان هوا در مسکن بازسازی شده (نگارندگان)

در فصول گرم سال زندگی در مسکن بومی، در ایوان جریان داشت تا از باد خنک نیز بهره‌برداری شود و هوای گرم تلطیف شود. اما در مسکن بازسازی شده، فضای ایوان و ویژگی گذشته را نداشته و تنها فضای نیمه بازی، بدون کیفیت گذشته، در کنار دیگر فضاها قرار دارد.

بحث

ارزیابی بازسازی با تکنیک سوات:

در این بخش از مقاله، با توجه به مطالعات انجام شده در محدوده مورد نظر در روستای برهسر، جهت تحلیل و بررسی دقیق‌تر و رسیدن به نتایج، ماتریس سوات به منظور ارزیابی بازسازی روستا تدوین شده است. (جدول شماره ۱). جدول سوات از جمله فنون برنامه‌ریزی است که بر پایه قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدات است. (گلکار، ۱۳۸۴). در واقع، با توجه به آن، عوامل تأثیرگذار در برنامه‌ریزی تنها وابسته به عوامل داخلی نیست بلکه عوامل دیگری

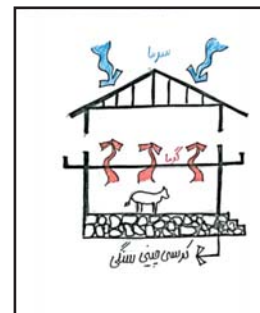
گسترش و تغییر خانه: در مسکن بومی، اگر در یک واحد از مسکن امکان گسترش و تغییر نبود، در صورت نیاز، خانه جدید ساخته می‌شد؛ در حالی که در مسکن بازسازی شده امکان گسترش خانه‌ها در ارتفاع وجود ندارد، ولی امکان گسترش خانه در بعد افقی وجود دارد و مردم به فراخور نیازشان به تدریج از هسته اولیه خانه خود را شکل داده‌اند.

سازه: در مسکن بومی و همچنین مسکن بازسازی شده پی خانه به صورت سنگی و دیوارها زگالی یا اورجنی بوده، و سقف خانه‌ها از شیروانی است.

جهت‌گیری خانه: در مسکن بومی خانه‌ها به صورت ارگانیک و با توجه به جهت زمین جهت‌گیری شده‌اند؛ در حالی که در مسکن بازسازی شده خانه در شمال زمین و به سمت جنوب قرار گرفته است.

روش‌هایی برای کاهش رطوبت، افزایش دما در فصل سرد و کاهش دما در فصول گرم:

وجود کرسی چینی سنگی در مسکن بومی از نفوذ آب جلوگیری می‌نمود و مانع از رطوبت گرفتن دیوارها می‌شد. اما در مسکن بازسازی شده کرسی چینی سنگی فقط در برخی خانه‌ها رعایت شده است و این امر موجب نم کشیدن برخی دیوارها و پوسیدگی چوب‌های آن‌ها گشته است. به علت دو طبقه بودن مسکن بومی و فاصله از زمین همچنین وجود دام در قسمت پایین گرمای دام به طبقه اول انتقال پیدا می‌کرد، همچنین به علت وجود سقف‌های محکم سرمای کمتری به داخل نفوذ می‌کرد. در حالی که عدم وجود دام در قسمت پایین و سقف‌های سبک سبب افزایش سرما در خانه‌های بازسازی شده گردیده است. (تصویر ۱۴)

تصویر ۱۴: کاهش رطوبت و افزایش دما در فصل سرد و کاهش دما در فصل گرم در مسکن بومی (نگارندگان)

تحت تأثیر ارتباط با محیط وجود دارند که می‌توانند تأثیر بسزایی داشته باشند. (Helms M, ۲۰۰۶: ۷۷). با توجه به ارتباط بین جدول سوات تهیه شده و نتایج حاصله در قسمت بعد، قابل ذکر است که در پژوهش حاضر، ماتریس سوات یک چارچوب مفهومی فراهم می‌نماید که برای شناسایی و تحلیل تهدیدها و فرصت‌ها در محیط خارجی روستا و بررسی قوت‌ها و ضعف‌ها در داخل روستا به کار گرفته شده است. به بیان دیگر، تحلیل سوات با کمک تکنیک‌ها و نمودارهایی، مهم‌ترین عوامل داخلی و خارجی را از میان کلیه عوامل تأثیرگذار در بازسازی روستا، شناسایی کرده و می‌تواند مبنای خوبی برای تحلیل‌ها و نتایجی که در ادامه به آنها اشاره خواهد شد، باشد.

جدول ۱

وجود دسترسی‌ها و معابر کافی و مناسب در بافت	عدم تناسب سطح زیربنا با تعداد استفاده‌کنندگان	سیستم زگالی معماری سنتی که در مرحله اسکان موقت استفاده شده بود	از بین رفتن تعلق نسبت به روستا به علت تغییرات معیشتی
استفاده از سازه زگالی و اورجنی مقاوم در برابر زلزله	به سبب بلند نبودن کرسی خانه، دیوارهای خانه رطوبت را از زمین جذب کرده و این باعث شده چوب‌های درون دیوار به مرور زمان پوسیده شود و آسیب‌پذیر گردد.		بروز عوامل غیرفرهنگی در جامعه به علت بیکاری ناشی از بین رفتن معیشت‌ها
وجود جاده و دسترسی سواره مناسب	عدم توجه به عادات زندگی گذشته روستاییان و بی‌توجهی به الگوی زندگی سابق آن‌ها		دانش ناکافی نجاران محلی از ساخت دو طبقه بنا با استفاده از سازه زگالی

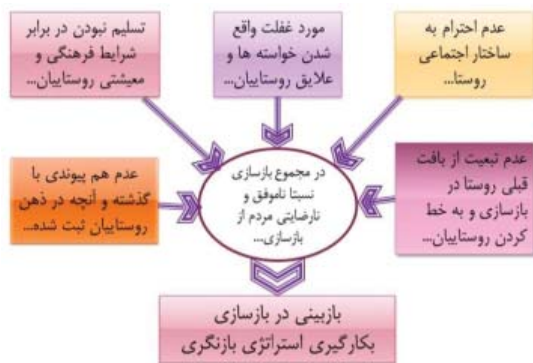
نتیجه‌گیری

درخصوص تحلیل‌های صورت گرفته و نحوه دستیابی به نتایج که در ادامه به آن اشاره می‌شود، با توجه به نقاط قوت، نقاط ضعف، تهدیدها و فرصت‌های برگرفته از سوات، پرسش‌های کلیدی از بازسازی انجام شده مطرح شدند و بر اساس آن، تحلیل‌های نهایی و نتایج، مطابق نمودار زیر ارائه شده است:

نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت‌ها	تهدیدها
برخورداری از خدمات شهری و اماکن عمومی مناسب	وجود مشکلات آب و فاضلاب و دفع آب‌های سطحی	امکان توسعه شهری و دریافت بودجه بیشتر	از بین رفتن معیشت کشاورزی
ایمن از رانش زمین در مقایسه با بره‌سر قدیم	بافت بره‌سر جدید در معرض باد مزاحم به دلیل پوشش گیاهی محدود در بافت جدید	امکان توسعه گردشگری و جذب توریست	از بین رفتن دامداری به علت شهری شدن
برخورداری از طبیعت بکر و دید و منظر مناسب	قابلیت توسعه افقی و عمودی محدود	امکان تبدیل بره‌سر پایین به بافت گردشگری	از بین رفتن باغداری به علت عدم رسیدگی
بازسازی سریع به دلیل طرح منظم و هندسی بافت	نبود عدالت در بازسازی و وجود مشکلات ناشی از یکسان‌سازی در بازسازی	اضافه شدن و ادغام شدم بره‌سر جدید با پایین بره‌سر	آلوده شدن همه چشمه‌ها به علت عدم رسیدگی به مشکل فاضلاب
وجود استخر زیبای ویستان در روستا	نبود وضوح و خوانایی در بافت به دلیل بافت یکسان و شطرنجی	امکان بازگشت به بره‌سر پایین و داشتن خانه دوم	از بین رفتن شیوه معیشت گذشته و رها کردن آن
وجود امامزاده در روستا	تضاد و عدم هماهنگی با طبیعت و محیط پیرامون	امکان پیشرفت علمی و درسی افراد به علت شهری شدن	مهاجرت از روستا
خودکفا بودن در مقیاس خانوار	مشکلات جایجایی و حفظ نکردن الگوی بافت قدیم	امکان دسترسی مناسب تر به شهرهای دیگر و ارتباطات سیاسی	بروز افسردگی‌های زیاد به علت تغییرات زندگی
استقرار طوایف به صورت تفکیک شده در بافت	محیط نامأنوس و عدم هم‌پوندی با گذشته	امکانی برای این که شهر بره‌سر طراحی شود	بی‌کار شدن خانم‌های خانه‌دار به علت تغییر زندگی

مکان جدیدی که کمتر در معرض خطر است، می‌باشد، اما باید حساسیت‌های بیشتری در خصوص این تصمیم‌گیری بکار گرفته شود. در مجموع پس از گذشت ۲۳ سال از بازسازی برهسر، همچنان زندگی آن‌طور که می‌بایست و انتظار می‌رفت به جریان نیفتاده است و علیرغم تلاش‌های انجام شده، برهسر جدید، همچنان با شرایط مطلوب فاصله دارد. عواملی مانند عدم احترام به ساختار اجتماعی روستای برهسر، مورد غفلت واقع شدن نیازها، خواسته‌ها و علایق روستاییان، تسلیم نبودن در برابر شرایط فرهنگی و معیشتی آن‌ها، به خط کردن روستاییان در بازسازی، عدم تبعیت از بافت قبلی روستا، عدم هم پیوندی با گذشته و آنچه در طول سالیان در ذهن روستاییان ثبت شده، نارضایتی مردم از بازسازی، منجر به یک بازسازی نسبتاً ناموفق شده است. (تصویر ۱۸) به نظر می‌رسد هم‌اکنون بهترین استراتژی جهت ارتقاء کیفی زندگی روستاییان، استراتژی بازنگری به بازسازی انجام شده جهت رفع تهدیدات و نقاط ضعف می‌باشد.

تصویر ۱۸: نقدی بر بازسازی روستای برهسر (نگارندگان)

تجارب موجود نشان می‌دهد هرگاه مسکن بازسازی شده منطبق بر روش‌های سکونت و شیوه‌ی معیشت نباشد، باعث نارضایتی ساکنین شده و در مدت زمانی نه‌چندان طولانی دستخوش تغییراتی خواهد شد. نکته‌ی دیگر، عدم توجه به ارتباط مسکن بازسازی شده‌ی برهسر با محیط بلافاصله آن است که اغلب منجر به نارضایتی اهالی می‌شود. آنچه در بازسازی برهسر تاحدودی مورد غفلت واقع شده، توجه به ویژگی‌های ذاتی معماری سنتی روستاست. از شاخصه‌های معماری سنتی، پاسخگویی منطقی به نیازهای روستاییان برحسب امکانات و شرایط محیطی آن‌هاست. این معماری به صورت آبی به وجود نیامده بلکه برحسب ضرورت‌ها، به تدریج در طول سالیان،

آیا زندگی روزمره‌ی یک بره سری در قطعه‌ی ۲۰۰ متری تامین می‌شود؟
آیا اقشار مختلف از جمله قشر زنان بره سری، همچنان مثل سابق، فعال خواهند بود؟
آیا می‌توان در بازسازی، بره سری‌ها را به خط کرد؟
به نظر میرسد بازسازی هم می‌تواند مردم را از روال معمول زندگی خود دور کند بازسازی می‌تواند مردمی افسرده را جایگزین پویایی و فعالیت کند بازسازی می‌تواند بطور مستقیم یا غیر مستقیم در تمام ابعاد زندگی یک روستایی دخالت کند و نقطه‌ی شروع این روند می‌تواند از همانجایی آغاز شود که بجای مردم تصمیم میگیریم، دخالت میکنیم و میگوییم کی، کجا خانه اش را بسازد...

بنابراین، یکی از نکات قابل تأمل در روستای برهسر، اتخاذ تصمیم جابجایی و همچنین مکان‌یابی در بازسازی است. همان‌گونه که از متون استنتاج می‌شود جابجایی امری فراتر از انتقال فیزیکی مردم و واحدهای مسکونی‌شان به محلی جدید است. به نظر می‌رسد در روستای برهسر، به منظور جابجایی و همچنین مکان‌یابی مناسب، تحلیل‌های جامعی انجام نشده است. در جابجایی صرفاً به انتقال افراد، گروه‌ها و دارایی‌های فیزیکی آن‌ها توجه شده است حال آنکه جابجایی انتقال کامل یک جامعه به محلی دیگر است، یک جامعه با تمام دارایی‌های مادی و معنوی‌اش از جمله محلی برای زندگی مردم، کار مردم، بازی بچه‌ها و بسیاری کارکردهای دیگر که بخشی از زندگی اجتماعی یک جامعه‌ی روستایی محسوب می‌شود. (تصویر شماره ۱۷)

تصویر ۱۷: جابجایی روستای برهسر در بازسازی (نگارندگان)

به نظر می‌رسد در جابجایی و مکان‌یابی روستای برهسر پس از زلزله، این نکته مورد غفلت واقع شده است که شبکه‌های زندگی اجتماعی مخصوصاً در روستاها بسیار پیچیده بوده و عناصر بسیاری تعیین‌کننده هستند. بنابراین اگرچه جابجایی غالباً یکی از متداول‌ترین راه‌حل‌های دولت در مناطق آسیب‌دیده از سانحه به

%D8%B7%D9%84%D8%A8?pn=4

فلاحی و علیرضا؛ درخشان، سحر (۱۳۸۶)، ارزیابی بازسازی روستاها پس از زلزله سال ۱۳۴۷ دشت بیاض با هدف آموختن درسهایی برای آینده، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت جامع بحران در حوادث غیرمترقبه، تهران، شرکت کیفیت ترویج،

http://www.civilica.com/Paper-INDM03-INDM03_070.html

فلاحی و علیرضا؛ عبدالمجید خورشیدیان، (۱۳۸۵)، بررسی تجارب بازسازی روستای توتکابن بعد از زلزله ۱۳۶۹ گیلان و زنجان از دیدگاه توسعه، دومین کنفرانس بین المللی مدیریت جامع بحران در حوادث غیرمترقبه طبیعی، تهران، شرکت کیفیت ترویج،

http://www.civilica.com/Paper-INDM02-INDM02_038.html

گلکار کورش، (۱۳۸۴)، "مناسب‌سازی تکنیک تحلیلی سوات برای کاربرد در طراحی شهری"، صفه، شماره ۴۱، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. <http://fa.journals.sid.ir/ViewPaper.aspx?id=54029>

معین فر، علی اکبر؛ نادرزاده، احمد (۱۳۶۹). گزارش فنی و مقدماتی زلزله ۳۱ خرداد ماه ۱۳۶۹ منجیل، تهران، انتشارات مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن،

<http://vista.ir/book/646530/>

مهندسین مشاور آبادگران شهر و روستا، طرح جامع و تفصیلی شهر بره‌سر، اداره راه و شهرسازی استان گیلان. بازیابی از: www.gilan.mrud.ir

میری ح، امیری ز. (بی‌تا). "بررسی بازسازی مسکن پس از سانحه از منظر تصویر ذهنی ساکنان، نمونه موردی: بره‌سر پس از زلزله رودبار- منجیل ۱۳۶۹"، دو فصلنامه مطالعات معماری ایران، سال اول، شماره ۱. بازیابی

از: www.magiran.com/p1148322

Helms, M. (2006). "Encyclopedia of Management", 5th ed. Thomson Gale apart of Thomson Corporation.

پایگاه اینترنتی گیلان نیوز

<http://www.gilannews.ir/maghaleh134.html>

پایگاه اینترنتی اطلاع‌رسانی عمارلو www.ammaarlou.ir

سایت گوگل ارث www.google.com/earth

تغییرات لازم در آن ایجاد شده است. از این رو، یک سازگاری و انطباق بین معماری سنتی و خواسته‌های ساکنین روستا وجود دارد. لذا ایجاد تغییرات ناگهانی در بازسازی مسکن روستایی در بره‌سر، نهایتاً منجر به نارضایتی ساکنین گردیده است.

البته لازم به ذکر است که در بازسازی بره‌سر، از دانش و مهارت‌های ساخت و ساز محلی و غالباً از مصالح بومی استفاده شده است که نقطه‌ی قوتی در بازسازی است. این رویکرد منجر به صرفه‌جویی در هزینه‌ها و افزایش مشارکت روستاییان و بنایان محلی شده است. از این جهت، بازسازی مقبولیت بیشتری داشته و با فرهنگ روستاییان سازگارتر بوده است. یک بازسازی موفق روستایی باید به ارزش‌های مسکن، توجه ویژه‌ای داشته باشد. به نظر می‌رسد مسکن بازسازی شده در روستای بره‌سر، انعطاف‌پذیری لازم را جهت تطابق با نیازهای بلندمدت ساکنین نداشته است. همچنین، واحدهای مسکونی بازسازی شده، قابلیت گسترش و توسعه‌ی محدودی دارد که یک نقطه ضعف محسوب می‌شود.

منابع

آمارنامه استان گیلان، استان گیلان، سازمان برنامه و بودجه استان، (۱۳۶۹).

بازیابی از:

http://mpogl.ir/var/files/amar/farhangabadi90/FarhanAbadiGilan_1390_roudbar.pdf

بحرینی، سید حسین؛ آخوندی، عباس (۱۳۷۹). مدیریت بازسازی مناطق آسیب‌دیده از سوانح طبیعی (تجربه بازسازی مناطق زلزله‌زده گیلان و زنجان)، ۱۳۶۹-۱۳۷۱. تهران، انتشارات دانشگاه تهران. <http://vista.ir/book/647696/>

برومیژه، کریستیان؛ (۱۳۷۰) مسکن و معماری در جامعه گیلان (مطالعات مردم‌شناسی)، ترجمه: علاءالدین گوشه‌گیر، تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، <http://gilanmosavar.com/?p=774>

تقوایی، علی اکبر؛ بهرام‌پور، مهدی؛ شاهین‌راد، مهندس (۱۳۸۸). "بازسازی مسکن روستایی پس از سانحه، آسیب‌شناسی - رهنموده"، آرمانشهر، شماره ۲.

http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/11000213880211.pdf

خاکپور، مژگان (۱۳۸۵). ساخت خانه‌های شیکیلی در گیلان، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۵، بهار ۱۳۸۵، ۵۴-۴۵.

http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/53313852509.pdf

شادی‌طلب، ژاله، (۱۳۷۳). جامعه‌شناسی فاجعه: تجربه زلزله رودبار- منجیل. مجله مسکن و انقلاب (مسکن و محیط روستا)، شماره ۵۶، تهران، ایران.

۱۸-۲۴. بازیابی از:

http://www.noormags.ir/view/fa/creator/13805/%DA%98%D8%A7%D9%84%D9%87_%D8%B4%D8%A7%D8%AF%DB%8C_

Disaster Prevention and Management Knowledge (DPMK) Quarterly is a scholarly, peer-reviewed journal that publishes research (original) papers, review articles and case studies on issues related to disaster management, mitigation, preparedness, response, recovery, risk management... We welcome articles from practitioners and scholars in all disciplines applying various methodologies to the studies of disaster management. Manuscripts should be submitted to the journal address or e-mail. Be sure that the manuscript has not been published elsewhere nor it is under consideration by any other publication (e.g. Journal or book chapter) at the same time. The papers should not be presented at any national or international seminars or conferences.

CONTENTS

Measures of Vulnerability Reduction in Academic Spaces in facing with Earthquake and Fire: Recommendations for Faculty of Law of Shahid Beheshti University.....	105
Gh.Shadifar & M.Vaezi	
Structural Challenges of Crisis management in ABFA Mashhad	117
Mohammad Mahdizadeh, Bahram Haddadsaraei, Samane Tavakkoli & Fariba Ghanbari	
Solidarity Factors of the loops of Humanitarian Supply Chain Management in Natural Disaster. 129	
Emad Salehi-Tadi & Naser Khani	
Flood hazard zonation using multi-criteria analysis and GIS (case study: Izeh Township)	140
Hosni hatami nejad, Nasrin Atashafrooz & Mahmud Arvin	
Investigating the level of Preparation to encounter the Earth quake in Females' Secondary Schools of Ilam province, (Dehloran and Moormoori) in (2015-2016).....	154
Sakineh Shahi & Masoumeh Esmaili	
Analysis of sustainable urban development in Tehran metropolis from the geomorphologic hazards view (Case Study: District One of Tehran Municipality)	164
Siavash Shayan & Hamid Amounia	
Evaluation of Baresar Village Reconstruction after the 1990 Roudbar Earthquake.....	181
Fereshte Aslani, Samira Hosseinzadeh & Fatemeh Sadat Mousavian	

In His Name

Tehran Disaster Management
and Mitigation Organization

**DISASTER
PREVENTION AND
MANAGEMENT
KNOWLEDGE DPMK
QUARTERLY**

**Journal of Tehran Disaster Management and Mitigation
Organization (TDMMO)**

Volume 7, No. 2, serial 24, Summer 2017

Editorial Board

Ghahramani, A. A., *PhD*, Assistant Prof.
Fallahi, A., *PhD*, Full Professor of Shahid Beheshti University
Ghayamghamian, M. R., *PhD*, Associate Professor of IIEES
Hassani, N., *PhD*, Associate Professor in Power Water, University of Technology
Jalali, A., *PhD*, Full Professor of Science & Technology University
Kalantari, M., *PhD*, Associate Professor of Zanjan University
Kazemian-shirvan, G., *PhD*, Assistant Professor of Allameh – Tabatabai University
Moradi, A., *PhD*, Assistant Professor in Tehran University
Tasnimi, A., *PhD*, Full Professor of Tarbiat Modares University
Yamini-Fard, F., *PhD*, Assistant Professor of IIEES
Zare, M., *PhD*, Full Professor of IIEES

Reviewers:

Bastami, M., *PhD*, Associate Professor of IIEES
Delavar, M.R., *PhD*, Associate Professor of Tehran University
Farzad-Behtash, M., *PhD*, Researcher and University lecturer
Ghahremani, R., Researcher and Deputy of Finance & Administration of TDMMO
Hassani, N., *PhD*, Assistant Professor in Power Water, University of Shahid Beheshti
Heidari, R., *PhD*, Assistant Professor in Islamic Azad University
Jahangiri, K., *PhD*, Associate Professor of Health Metrics Research Center, Iranian Institute for Health Sciences Research
Jedi, S. M., *PhD*, Assistant Professor of Imam Hossein University
Kazemian-Shirvan, GH., *PhD*, Assistant Professor in Allameh Tabatabaei University
Rezai-Rad, M., *PhD*, Associate Professor of IRI Police University
Zebardast, E., *PhD*, Associate Professor in Tehran University

Managing Director

Ahmad Sadeghi, *PhD*

Editor-in-Chief

Mahdi Zare, *PhD*

Scientific Editor

Fatemeh Jahadi

Farsi Editor

Payam Sadrieh

English Editor

Seyed Vahid Dadhtiyan Moghadam

Executive Manager

Seyed Mohammad Arfaei

Pagemaking

Abulfazl Amorzesh

Cover Design

Saeid Tajaddod

Technical Affairs Manager

Fatemeh Feizy Koshki

Address: West Jalal-Al-E-Ahmad
Ave, Tehran Disaster Management
& Mitigation Organization

Tel: +9821-44244040

Fax: +9821-44272009

E-mail:

rsc.tdmmo@gmail.com

Journal link: www.dpmk.ir